

RDEČI PRAPOR

Glasiilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna petit-vrstica, (širina 72 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Narodni program hrvaške socialne demokracije.

Strankinemu zboru hrvaške socialne demokracije, ki je bil v nedeljo in ponedeljek v Zagrebu, se je predložil tudi načrt za reformo strankinega programa. Ker je bil čas prekratek, se sicer ni moglo razpravljati o programu in je bil načrt odložen do prihodnjega zbora. Načrt obsega med drugim tudi narodni program in v dobi, ko so zopet vse šovinistične strasti na vrhuncu, bo ta del gotovo zanimal širšo javnost. Načrt narodnega programa se glasi:

Socialno demokratska stranka na Hrvaškem in v Slavoniji izjavlja, da smatra v narodnem oziru za svoj ideal ono svobodo hrvaško srbskega naroda, s katero se mu ustvarja popolno zedinjenje, politično samoodločevanje in samouprava, ter naravni, nikakor ne ovirani gospodarski razvoj njegovih produktivnih moči.

Neenaki pogoji razvoja ter oviranje in zauzdavanje produktivnih moči posameznih narodov v mejah Avstro Ogrske kakor tudi izven njenih mej povzrokuje, da prihaja do neprestanih notranjih in zunanjih političnih sunkov, kriz in bojov, ki potem dobivajo ime narodnih in narodnostnih bojov. Tak boj buržoaznih razredov za medsebojno nadvladovanje, za gospodovljalni položaj in za gospodarske politične interese pritiska svoj pečat vsemu notranjemu in zunanje-političnemu življenju in razvoju, predstavlja vse to kakor narodno vprašanje avstro ogrskih narodov in njihovih prekomernih sonarodnjakov.

Socialno demokratska stranka smatra sicer ta medsebojni boj buržoazij za naravno prikazen, ker jim je vsem enaka glavna značilna kapitalistična črta: Stremljenje za privilegiranim položajem v državi, družbi in v mednarodnem tekmovanju. No zato je ta boj po nazoru socialne demokracije le boj kapitalističnih tekmovalcev med seboj, ne pa boj narodov. Boj narodov v Avstro Ogrski in izven nje je eden in enoten; vodi ga in ga bo vodila socialna demokracija brez pre-

stanka do svoje zmage. To je boj za popolno demokratsko preuredbo vseh sedanjih držav in sicer tako, da narod sam, osvobojen politične premoči privilegiranih fevdalnih stanov in kapitalističnih razredov na podlagi splošne, direktne, enake, tajne in proporcionalne volilne pravice ravna in suverensko odločuje o svoji lastni usodi. S tem padajo zapreke pravega narodnega sporazuma med narodi in državami. Narodi pridejo do svobode svojega samoodločevanja in samouprave, razcepljeni in razdeljeni narodi se zedinijo in se združijo, tako da more vsak narod enako in enakopravno pospeševati svoje gospodarske interese in kulturne potrebe.

Socialno demokratska stranka Hrvaške in Slavonije, izhajajoča s tega stališča, zahteva:

Da se Avstro Ogrska preosnuje kot zvezna, nevtralna, demokratska in enotna država svobodnih, zedinjenih in enakopravnih narodov s pravico samostalnega narodnega samoodločevanja in samouprave brez obzira na današnje teritorije in meje. Poleg tega bo socialna demokracija živo delovala za zedinjenje vsega hrvaško srbskega naroda in Jugoslovancev sploh.

Z ozirom na to, da je Hrvaška in Slavonija danes v posebnem avtonomnem položaju kot sestavni del dežel krone sv. Štefana, smatra socialno demokratska stranka Hrvaške in Slavonije za svojo aktualno politično nalogo, da izhajajoča s tega sedanjega državnopravnega razmerja deluje za politično samostalno okrepčanje naroda na Hrvaškem in v Slavoniji z demokratiziranjem vseh njegovih narodno političnih delov, zlasti občin, županij in sabora. Socialna demokracija smatra za najnujnejšo življensko narodno potrebo Hrvaške in Slavonije uvedbo splošne, enake, direktne in tajne volilne pravice s proporcionalnim sistemom, ker vidi le v tem poročstvo za ugoden razvoj in možnost za pospeševanje političnih, gospodarskih in kulturnih interesov Hrvaške.

Enake važnosti je napredno narodno-kulturno delo v hrvaško srbskem narodu in z ozirom na to se bo socialno demokratska stranka najaktivneje trudila pospeševati in demokratizirati narodno prosveto enotnega

hrvaško srbskega naroda, vzgajajoča ga obenem sistematično v duhu edinstva vseh jugoslovanskih plemen.

S politično demokratizacijo in z demokratizacijo narodne kulture ustvarja socialno demokratska stranka potrebne pogoje, da pribori vzajemno s celotno mednarodno socialno demokracijo na Avstro Ogrskem tudi hrvaško srbskemu narodu v splošni interesni zvezi avstro ogrskih narodov popolno narodno osvoboditev, samoodločevanje in zedinjenje potem socializma.

Velika mednarodna manifestacija v Zagrebu.

(Konec.)

Sodrug Buchinger (Budimpešta) pozdravlja hrvaški zbor v imenu ogrske socialne demokracije. Kot zavednim socialnim demokratom — pravi — nam je znano, da se more cilj, ki se borimo zanj, uresničiti le na razvalinah sedanje družbe. Kadarkoli obiščemo mi ogrski socialisti sodruga preko ogrske meje, nategnejo naši madžarski šovinisti ušesa, da bi izvedeli, kako bomo zopet izdali in prodali svojo krasno domovino. Toda mi smo nepoboljšljivi. Mi nimamo ničesar skupnega z našimi šovinisti, vse pa nam je skupno z Vami in s proletariatom katerekoli dežele v Evropi. Mi ne moremo prodajati Ogrske, ker itak ni naša. 70 odstotkov zemlje na Ogrskem je last 3000 magnatskih familij in Khuen Hedervarijeva je seveda med njimi. Vse kar želimo deželi, se mora še le osvojiti. Naša je samo beda in brezpravnost v deželi. Vam, ki ste nam sosed, bo znano, da zasluži poljedelski delavec pri nas 90 vin. do 1 krone, v izjemnem slučaju do 1 krone 20 vinarjev na dan. Mi nimamo ničesar skupnega z našo gospodo. Tudi ne kulture. Izmed 16.000 ljudskih šol na Ogrskem jih je 13.000 v popovskih rokah. Tudi kultura za ljudstvo se mora na Ogrskem še le osvojiti. Nič nimamo skupnega z nacionalizmom in šovinizmom madžarske gospode, nič z njihovo visoko politiko. Ko je v dobi revolucije marširal Jelačić

proti nam, kakšne so bile posledice? Vi ste dobili 50 let sužnosti, mi se je pa še zdaj nismo rešili. Neki ogrski državnik je dejal nekemu hrvaškemu: Vi ste dobili za plačilo, kar se je nam ukrenilo za kazen. Po enakih potih hodi še dandanes nacionalna politika. Na Ogrskem ni večjega patriota od Franca Košuta, pa tudi ne večjega panamista. Ko je bil pred par leti boj zoper dunajsko kamarijo, se je znal Košut rdečebelozeleno porbarvan družiti celo z gospodom Supilom. Ko pa je koalicija čvrsto sedela pri koritu, je otrsela Supila. Nazadnje sta oba dobila plačilo, a človek ne ve, komu se je zgodilo bolj po pravici. Vaši patrioti zahtevajo glavo od delkovega predstojnika Aranicekega. Te najbrže ne bodo dobili. Ampak gospodje bodo že tudi brez nje zadovoljni, če bodo le smeli sesti h koritu. Vsa ta politika ne vodi do narodnih pravic. Mi vemo dobro, kje sedijo tisti, ki imajo v rokah niti te politike. Za nas je v tem edina korist, da imamo šolo in spoznavamo sleparstvo. Mi ne bomo sodelovali v tem pijanem dirindaju, ampak vodili bomo proletarsko politiko, pred vsem se bomo trudili, da si priborimo splošno in enako volilno pravico. Le na razvalinah te lažne politike je mogoče priboriti boljše bodočnost pod rdečim praporom mednarodne revolucionarne socialne demokracije. (Glasno odobravanje).

Sodrug Sreten Jakšić (Sarajevo): Prišel sem iz »Bosne ponosne«, da pozdravim na Vašem zboru proletariati Hrvaške in Slavonije. O bosenskih razmerah mi ni treba mnogo govoriti. Še nekoliko slabše so od Vaših. Tukaj imate malo politične svobode, slabe gospodarske pogoje, kulturnih pa še manj. Vzemite od vsega tega še nekaj proč, pa imate naše razmere. Po okupaciji se je začel vnašati avstrijski kapitalizem in porajati domača buržoazija. Razven tega pa imamo tudi še srednjeveški fevdalizem in tlačanstvo. Kar je na zapadu uničila velika francoska revolucija, tukaj leto osemindesetdeseto, velja pri nas, v Bosni ponosni, še danes. Kjer pa je glavni gospodarski faktor fevdalizem, je naravno, da mora biti ljudstvo nekulturno in vsa politika nazadnjaška, ter da se dobro godi klerikalizmu. Kraj vse naše

LISTEK.

Nazaj!

Spisal dr. Gustav Morgenstern,
Poslovenil J. G. Dobletinski.

I.

Le rogajte se, imenitni gospodje, če vam pripovedujem neumne sanje takega dekleta. In vé, preblagorodne gospe, ki se niste omožile, da bi bile preskrbljene in še niti v mislih niste prelomile zakonske zvestobe, obrnite se zgražene od nje! Tudi vé, nižjeuradniške gospe, ki nikdar niste zapustile pota čednosti, bodisi da vas je Vaša šivilja nadlegovala, bodisi da bi bilo to koristno za avancement vašega moža, tudi ve se morate izogniti vsaki dotiki z njo. Bohotne hčere hišnikov, koketne pomerjevalke oblik, cvetličarice, smehljajoče se modistke, šivilje modercev in druge ugledne deklice, ve vse, ki se čvrsto branite zapeljivosti moškega sveta, o ve vse: glejte na to nizko bitje s svoje blesteče visočine! Vse ste deviške in čiste, samo ona je zavržena. No, prihranite pa še svoje pomilovanje, dokler se vam ne ponudi boljše prilika; ta čas pa ga naložite v hranilnico, morda vam donese obresti.

Ona ne potrebuje vašega pomilovanja. Saj je srečna. Imenuje se zopet Marica. O, to je že nekaj. Enkrat, morda pred nekaj leti, morda šele včeraj ali predvčerajšnjim, — kaj ona ve? — je imela mnogo imen in nobenega ne. Zdaj Olga, zdaj Adela, ali Edita, jutri Klara, ali Elza, ali Ida, kaj vem? Danes tako, jutri drugače, pojutrišnjem zopet

drugače. Vsak nasmeh je bil njen gospodar, vsak pogled njen zapovednik, vsak migljaj njen mučitelj. In pri tem se je smejala in norčevala, čeravno bi ob petju kake ljubavne pesmi lahko jokala. In čemu se je smejala in norčevala? — Za kozarec piva, za oguljeno desetico, za svalčico, za srečnosni novčič, za upanje, da bi ugajala kakšnemu malo pridužju.

Ravnodušno in brezbrizno je živela dan na dan. Ko pa se je stemnilo, je šla na prežo kakor krvoločna zver na lov. Seveda ni čakala v gošči: V kavarni, ob električni razsvetljavi in ob zvokih ženske godbe je prežala na svoj plen. Včasih se ji je lov obnesel, včasih pa tudi ne in ako je bil brez uspeha, ali je bilo njej kaj za to? Ne! Da je ostala natakarku dolžna, je naravno. Zato pa dobi jutri temvečje napitnino. To je bilo vse. Denar na vsak način! Kaj ji je na tem? Ako ga da natakarku, ali za stanovanje, ali šivilji, ali zagovorniku, ali če ga vrže skozi okno — skratka: pri njej ne ostane. Radi tega pa se ni nikoli jezila ali žalostila; posebno žalostna ni bila. To se pravi, včasih je pa vendar bila. Primerilo se je včasih, da jo je kak poseben vprašal: Povej, kako si vendar postala to, kar si? Nato si je izmišljala sentimentalne ugodbe. Navadno je bil njen oče kak visok uradnik v ministrstvu. Da, v ministrstvu. »Kaj neki misliš? Saj sem imela tudi guvernantko. Neko staro Francozino. O, je parle français, pa ne rada... Glej, jaz se ne prepusajem trdo... Stran me je zapodil. No jaz sem bila pač zaljubljena v nekega nižjega oficijala. O, kako lep človek! Blondinec kakor si ti. Pa me poglej,

Da, take modre oči je imel kakor ti. Zares si mu podoben. Nogavic pa ne slečem, kaj? In prav vsak dan mi je prinesel cvetlice. Vjolic. Tam v oni mali vazi je še en šopek... Potem pa je zgubil službo in se je ustrelil. — Misliš si lahko, kako sem jokala. Vsak teden grem na njegov grob. Same vijolice rastejo na njem. Če te zanima, ti ga enkrat pokažem... Ali ne mislija rajši več na to.

»Samo nekaj prosim te:
Ljubi me, ah ljubi me!«

Drugokrat pa je bil grof, ki ji je bil obljubil zakon. »Ne smela bi mu bila verjeti. O, otroče, prosim te. Kaj sem jaz poznala svet? Saj bi se tudi možila, ali gospa mati — veš maaaa — ni dovolila. Prenavadna sem ji bila. No, in tepec se je končno vdal. Jokala sem seveda, in kako jokala; nič ni pomagalo. 10.000 fl. so plačali. Odprava... Kje imam denar? Coprl, »prašaj? Proč je, fuč, lala...«

Jaz sem mala vdova,
Zapuščena vdova...«

II.

Zakaj pa vendar misli sedaj na te stvari, katere so za vedno končane? Ah, ona misli na vse to, kakor mislimo na grozne sanje, iz katerih smo se hvala Bogu prebudili. Tako mislimo o zeleni spomladni na ledeno zimo. — V majniku se je z njim seznanila, s svojim edinim Karlom, s sladkim, sladkim možičkom in sedaj bo majnik vedno, vedno. Prej ni vedela, kaj je nesreča; sedaj pa, ko je srečna, vé dobro. Zima nesreče je prešla. Kakšno življenje je sedaj ob strani ljubljenega Karla! Prisegel ji je, da ji ne bo nikoli oči-

tal ničesar, da je ne bo nikdar, nikdar zapustil. Ah, kakšno življenje! Tako priprosto, skoro nevredno imena in vendar tako srečno. V neki najnovejši hiši v Pratru stanujeta, visoko gori — kajpada; travniki in gozde pa se razprostirajo daleč naokoli. Na večer gresta dol in sedeta na klop. Tu sem odmeva godba iz kavarn in brezplačno poslušata koncerta mehke melodije. Ko se naveščata sedeti, se sprehajata ob lepi modri Donavi ter se radujeta šumenju valov. Šumenje Donave je tudi godba. Preden pa zapre hišnik večna vrata, sta že navadno doma ter se povsem naspita. Treba je zgodaj vstajati, kuhati kavo ter snažiti ljubljenu možu obleko in čevlje. Sprva kovinarski delavec Karl ni dovolil, da bi mu ona stregla; nato sta se radi tega smeje prepirala, končno pa je on dovolil, videč, da ji je to le v zabavo. Gospodinjstvu se je privadila že popolnoma. Kako čedno je njiju stanovanje! Kako snaži in pometa! Za neko prodajalno šiva tudi perilo. Otroče stvari. Sprva je šlo težko, ker ni bila vajena; a tembolj potrpežljiva. Trud pa je manjši kakor veselje nad poštenim zaslužkom. O, denar! Na vsem svetu je to najdražje. Z njim moramo zelo varčevati. Tudi ona. To se pravi: Vedno, samo ob nedeljah ne. Takrat kupi nekaj boljših smodk za svojega Karla. Drugikrat puši on iz lesene pipe, v nedeljo pa puši kube. Z ostrim nožem odreže končico smodki, vtakne mu jo v usta in prižge. On hoče vžigalico držati sam, a ona mu je ne da; prižiga mu sama. To mu dela veselje in da si postreči. Ko ona vidi, kako mu smodka prija, se smeje zadovoljno.

domače mizerije se je naselil še moderni kapitalizem v deželo in z njim gospodujoči elementi, ki nam s kolonialno politiko sesajo kri in imetje. Da tlačanstvo še ni odpravljeno, ima svoj razlog v tem, da so gospodujoči hoteli imeti v fevdalnih zanesljiv element. Vplival pa je na to tudi avstrijski agrarizem. Zdaj smo pač v takem položaju, da se mora rešiti naše kmečko vprašanje. Kako se rešuje, naj Vam pa ilustrira sledeči dogodek: V Sarajevo je prišel brzovjav, da je pet vasi kratkoma odpovedalo plačevanje tretjine, ker prebivalci sami nimajo dovolj za življenje. Enostavni odgovor pa je bil ta, da je vlada takoj poslala malo armado žandarjev in vojaščin tja. V Sarajevo še nočejo razumeti, da se sedanji položaj ne da obvarovati. V teh gospodarsko reakcionarnih razmerah je naravno, da so tudi vse politične razmere reakcionarne, tembolj ker nimamo ne ene moderne meščanske stranke. Le zato je bilo mogoče, da so dali Bosni škandalozno ustavo, ki Vam je itak znana. Pa tudi to ni odprlo oči naši buržoaziji, ki se je razdelila v tri skupine, namesto da se združi. Namesto enotnega naroda, med katerim v resnici ni narodnih razlik, imamo verski partikularizem in separatizem; nespособna buržoazija se trudi, da bi iz enega naroda napravila tri. Naše meščanske stranke sploh nimajo pojma o narodnem vprašanju in ljudstvo je narodno nezavedno. Narod na Hrvaškem in v Slavoniji živi skoro v enakih razmerah kakor narod v Bosni in Hercegovini in Vaša Buržoazija je enako nespособna. In tako mora socialna demokracija opravljati naloge, ki bi jih bilo imelo izvršiti meščanstvo. Mi vemo, da bo rešitev aktualnih vprašanj, zlasti padec fevdalizma, okrepljen v prvi vrsti naše nasprotnike, toda v našem interesu je, da imamo očitnega, ne pa skritega sovražnika. Zato bomo vršili svojo nalogo kot zavedna četa mednarodne socialno demokratske armade. (Burno odobravanje).

Sodrug Etbin Kristan:

Govoril ne bom danes o aktualnih političnih in sicer zanimivih vprašanjih, izmed katerih je takih, ki se tičejo socialne demokracije toliko, da bi moral človek ostati osem dni in osem noči na govorniškem odru, če bi hotel povedati vse, kar mu je na srcu. Vrnili se bom le s kratkimi besedami k dnevnemu redu. Vpraša se, kaj hoče tista prokleta socialna demokracija, ki je dvignila proti sebi cel svet. In odgovor je zelo enostaven. Socialna demokracija hoče iz polčloveka napraviti čelga človeka, iz pekla raj. Našli se bodo modrijani, ki bodo rekli, da so to fantazije človeka, ki je prišel za štirideset let prepozno ali pa prezgodaj na svet in bodo govorili o nepopolnosti človeka, o nemožnosti idealov. Toda ves ta pesimizem prihaja le od ljudi, ki gledajo skozi naočnike razmer, ustvarjenih od kapitalizma. Zaslužili bi, da bi nas vtekli v norišnico, če bi se bojevali za nemogoče cilje; toda vse kar zahteva socializem, se da doseči. Ampak če govorite nasprotnikom o idealih socializma, Vas začudeni vprašajo, kje je idealizem, ko pridigate barbarski razredni boj? Na to jim odgovorjamo: Stokrat ljubše bi nam bilo, če ne bi bilo treba tega strašnega boja; ampak ker nismo sanjaci temveč realna stranka, moramo iti v boj, ki si ga nismo izmislili, ki ga ni izumel noben človek, ampak ki so nam ga vsilile razmere in ki se mora dobojevati po nujnih zakonih zgodovine. Smešno je tisto staro očitjanje, da ne mislimo na nič

Kovinar Karl je bil v začetku njunega znanja zelo ponižen; a postajal je čimdalje bolj domisljiv, kako osrečuje to revno dekle. Če se dobro premisli, je bilo vendar zelo ubogo dekle, ko jo je le v trenutnem vzkipenju srca pobral na cesti. Seveda ji tega ne pove, ne da ji razumeti; vendar — revno dekle je bilo in to je že nekaj, tako dekle vzeti k sebi in s takšnim dekletom »solidno« živeti. Od daleč se zdi človeku to zelo preprosto, ali stvar je komplicirana. Kakšen Edisonov stroj — na primer fonograf, ne more biti bolj kompliciran. — Stanovanje najeti, pohištvo v obrokih plačevati, vsa hišna oprava — to stane mnogo denarja. Njegovi tovariši ne rečejo sicer nič, vendar čuti, da ga zasmehujejo. On molči. Preponosen je, da bi rekel: Tovariši! dai sem ji besedo. Strmeli bi, seveda. Preponosen je bil in je rajši molčal in trpel. Beseda se mora držati. Saj ne drži samo grof ali baron čane besede. Včasih tudi grof ali baron ne drži dane besede; on jo pa drži, hm! Seveda, seveda: Neprijetnost so vmes in če bi to poprej premislil... ah kaj, on bi to storil. Prosim: ljubezen! Lepše bi pa bilo, če bi bila ljubezen prosta neprijetnosti. Ni žalosti brez veselja, veselja pa ne brez žalosti, pravi Goethe v »Faustu«. Faust je Gretico zapeljal in zapustil. On ne. Ona ni Gretica, ah ne, ne... No besedo je treba držati. Ona se pošteno trudi zanj. To se tudi spodobi, no, Pravzaprav je pa on le mučenik dane besede.

(Konec prihodnjih).

drugega kakor na želodec. Če ne bi imeli drugih ciljev, bi bil sam trebušni boj premajhen, da bi povzročil tako velikansko gibanje kakor socializem. Kar zahteva socialna demokracija in kar hoče uresničiti, je tako ogromno, da ne morejo zvođeneli možgani buržoazije niti razumeti te velikosti. Kulturo vsega človeštva hočemo za vse človeštvo. (Hrupno odobravanje). O kulturi se mnogo govori, kadar napadajo nasprotniki socialno demokracijo in tedaj se nam očita, da uničujemo narodno kulturo, versko kulturo in toliko kultur, da jih ne more človek niti naštet. Toda kje je pravzaprav vsa tista silna kultura, s katero nas bombardirajo? Pogledajte Zagreb, Hrvaško, Avstrijo, Evropo — povsod boste videli palače, gimnazije, realke, vseučilišča, cerkve, sama središča nekih malih kultur. Pa povejte! Kaj imate Vi in milijoni drugih narodov, ki so potili krvav pot, da se je ustvarila vsa ta kultura, od nje? Kje bi bili vsi tisti monumenti meščanske kulture, če ne bi bilo Vaših žrtev in Vašega trpljenja? In kaj imate od nje? Kje je Vaše plačilo? To imate, da morate v političnih vprašanjih molčati, gospodarsko pa stradati. To imate, da Vas smatrajo za nižja bitja, da Vas prezirajo in zaničujejo oni, ki nikdar ne bi bili višji brez Vašega truda, brez Vaših žrtev! Nismo slepi. Vidimo napredek človeštva. Toda vsa današnja kultura je majenkostna v primeri z ono, ki bi lahko bila, če bi se smotreno porabile vse sposobne moči človeštva, če bi bilo delo človeštva organizirano za kulturo človeštva, ne pa za buržoazijski želodec, o katerem molče, kadar si ga bašejo sami, pa ga znajo brutalno očitati delavcu, kadar zahteva svoje. Na svoj vrhunec se more kultura dvigniti le z organiziranim delom in zato zahtevamo, da se organizira družba. Toda smotrena organizacija človeške družbe, v kateri bi prišlo do veljave vse moči, se ne da ustvariti s samimi besedami. Nikomur ne bi bilo ljubše nego nam, če bi zadostovalo povedati resnico, pa bi jo objeli ljudje. Torej je potreben boj in mi se mu ne moremo izogniti. Zoper kapitalizem se ne moremo bojevati z lepimi besedami, ko nastopa on zoper nas s puškami in ječami. In če se moramo bojevati, se moramo organizirati za boj. Zato je res najvažnejša naloga Vašega zbora, ustvariti politično organizacijo socialno demokratske stranke na Hrvaškem, ki bo kos vsem zahtevam. — Jlišali smo danes, da se je primerjalo gibanje modernega delavstva z nekdanjim krščanstvom. Poleg vse podobnosti je vendar razlika velika. Tista krščanska agitacija, ki je uničila stari svet, ne more v svoji ideji doseči modernega socialističnega gibanja. To ni poniževanje krščanstva. Takrat so bile drugačne razmere. Takrat ni bilo modernega kapitalizma, njegove države, ni bilo tovarn, ki požirajo tisoč in tisoč ljudi, ni bilo moderne tehnike, ki krajša vse daljave in podira vse meje. In razliko kaže tudi uspeh. Komaj par desetletij se more šteti socialistično gibanje in vendar že ni kota na zemlji, kjer bi ne bilo dosežilo delavstva. Zgodovina ne pozna gibanja, ki bi se bilo tako rapidno razširilo po vsem svetu. Prav ta velikanski razvoj je pa najboljši porok, da je socializmu gotov uspeh. In njegova zmaga ne bo le sreča za delavstvo, temveč za vse človeštvo. Zmaga socializma pomeni osvoboditev. Še le če bo svobodna celota, morejo biti svobodni tudi deli. S človeštvom bo osvobojen človek in bodo osvobodjeni narodi. Ni nam torej treba odkakovati z ravne poti, češ, da se mora najprej osvoboditi ta narod ali ona dežela. Po ravni cesti dosežemo najprej cilj, ki se nam bliža od dne do dne in kjer čitamo bleščeče geslo »Svoboda narodov, svoboda človeštva!« K temu cilju hitimo z internacionalno socialno demokracijo, kateri kličemo »Slava!« in »Živila!« (Burno, dolgotrajno odobravanje).

Nato je sodrug Korač s plamtečimi besedami zaključil shod, ki je bil pomemben preludij volitvam, katere pokličejo v kratkem hrvaško socialno demokracijo na bojišče. V tem boju jej želimo tudi mi največji uspeh.

Politični odsevi.

* **Draginja dela skrbi** avstrijskim ministrom. Tako pripovedujejo vsaj poročila, ki jih vlada razpošilja po svetu. Ampak če kdo misli, da se bo zgodilo kaj resnega, zasluži za svojo vero nebesa. Meso se je zadnji čas povsod podražilo, živina tudi. Zato se je zahtevalo od trgovinskega ministra dr. Weisskirchnerja, naj kaj ukrene proti temu. Mogoče bi bilo dvoje: Odpreti meje, da pride več mesa v Avstrijo, ali pa prepovedati izvoz živine iz Avstrije. Ne enega ne drugega ne mara storiti Weisskirchner; saj bi se s tem zameril agrarcem. On pa je krščansko socialni minister in krščanski socialci so se z dlako zapisali agrarcem. Zdravilo, ki ga priporoča gospod Weisskirchner, je drugačno: Dunajska občina naj opusti mestno naklado na meso. Občina pa zopet noče iz-

gubiti svojih dohodkov in tako ostane lepo vse pri starem. Da imajo tudi druga mesta draginjo, ne le Dunaj, na to gospod trgovinski minister še ne misli ne. Seveda je težko zahtevati od ekselence, da bi se sploh bavila s takimi vprašanji. Gospod Weisskirchner doslej gotovo še ni občutil draginje in razni milijonarji, pri katerih je bil povabljen na kosila in večerje, mu tudi niso govorili o tem. In v državnem zboru? Saj so volilci poslali tja tako večino, ki vedno glasuje zoper odpiranje mej in podobna sredstva. Kaj se torej more zameriti vladi?

* **Grofa Aehrenthala** je te dni obiskal turški minister Haki paša. Pravijo, da sta se oba državnika jako prijazno menila o važnih balkanskih vprašanjih. No, grof Aehrenthal je pač ženialen državnik in bo že napravil, da bo vse prav. Če se ne bo to spoznalo prej, se bo pa vsaj tedaj, kadar se bodo zahtevali novi milijoni za vojsko.

* **Ministrski svet** je imel v četrtek sejo, ki je trajala dve uri. Bavi se je s političnimi vprašanji, s sklicanjem parlamenta, z vodnimi cestami in z draginjo mesa. Ministrski predsednik se bo s Poljaki pogajal radi vodnih cest.

* **Odkupnina za Poljake**, ki so žugali z opozicijo, je že določena. Pri vladi so ob počitnicah — seveda tisti, ki niso bili v letoviščih! — študirali sistem kanalov v mejah Gališke, ki bi imeli spajati Vislo in Dnjestr. Na ta način naj bi ostal volk sit in koza cela. Vlada izvrši voljo gosposke zbornice, ki zahteva, da se opuste vodne ceste po starem načrtu, Poljaki dobe kanale v deželi, ostanejo Bienenrthu ob strani, Bienenrthu ostane večina in vse je v redu. Slovenci se s svojo obstrukcijo obrišejo pod nosom, klerikalci si izmislijo kak nov političen švindl, pa pojde zopet. Dokler se ne bo ljudstvo naveličalo.

* **Županija Marosvasarhely** na Ogrskem ima podžupana (namestnika velikega župana), ki je gotovo nenavadna izjema med ogrskimi uradniki. Organizacija socialno demokratske stranke se je pri županiji pritožila, da oblasti brez razloga prepovedujejo socialno demokratske shode pa je prosila, naj županija pouči podrejene oblasti. Nato je dobila organizacija sledeči odgovor: »Naznanjam Vam, da sem sočasno s tem dopisom ukazal vsem okrajnim predstojnikom in mestnemu načelniku v Szaszregenu, da imajo sprejemati naznanila stranke o sklicevanju shodov na znanje in imeti v vsakem slučaju najliberalnejše razlaganje društvenega in zborovalnega zakona pred očmi. Upozoril sem predstojnike in načelnike na izredno važni socialnopedagoški učinek strankine agitacije in na neizmerne intelektualne koristi, ki jih povzrokuje prosveta ljudstva in razširjanje modernih naprednih idejnih struj ter na tej podlagi sem ukazal, naj se prošnje stranke z ozirom na to gledišče rešujejo brez zavlačanja. Marosvasarhely, 16. avgusta 1910. Evgen Boda, podžupan.

* **Kronanje črnogorskega kneza Miklavža** za kralja daje raznim slovansko narodnjaškim listom zopet priloiko, da slave tega možakarja kot nekakšnega svetnika in posebnega junaka. Je že tako med Slovani! Slovanski narodi so lahko teptani in izsesavani in križani, to nič ne de, da je le nekoliko slovanskih dinastov na svetu, če so tudi največji lopovi in krvoloki. Miklavž postane kralj in pozabljene so vse lopovščine, ki jih je ta tiranček uganjal s svojimi »podložniki«. Pozabljene so Nastičjane, pozabljene veleizdajniški procesi, pozabljene tendenčne bombe, pozabljeno izseljevanje izrabljenega naroda, pozabljene konfiskacije imetja, pozabljene subvencije, ki jih je žlahtni knez jemal od vsakega dvora, od katerega je bilo le kaj dobiti. Nikola bo kralj in dolžnost Slovanov je, navduševati se za novega slovanskega kralja. Da propada slovanski narod v Črni gori — kaj nam je to mar?

* **Razmere na Balkanu** niso nič vesele. Med Srbijo in Bolgarijo zopet narašča staro sovražstvo, pa tudi med Bolgarsko in Turčijo je toliko sporov, da se pomirjevalci nikakor ne morejo spočiti. Na drugi strani se neprenehoma ponavljajo obmejni spori med Grško in Turčijo, krečansko vprašanje pač dremlje, ni pa rešeno in v Albaniji je nezadovoljnost kljub turški pomirjevalni akciji tako velika, da vsak hip lahko zopet izbruhne požar.

* **Turško časopisje** se mnogo bavi s sestankom ministrov v Marijinih varih in izraža mnenje, da so se dobre razmere med Avstrijo in Turčijo utrdile. (Na vse strani se utrjujejo dobre razmere in na vseh straneh se zahtevajo nove žrtve za militarizem!)

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Ljubljanske demonstracije** so navadno tako smešne, da je škoda vsake besede o njih. Posebno smešna je bila »demonstracija«, katero je par nezrelih pobalinov

napravilo v sredo večer. Ampak če se da razumeti, da se žaba rada napihuje in da bi nedorasli pamti radi veljali za važne ljudi, je težko razumeti, če jim hoče še kdo drugi pripisati važnost. Kaj pa je bilo? Nekaj ljubljanske mularije, katere ima vsako mesto in mestece, se je »navdušilo«; kdo ne ve, kako lahko in naglo se navdušuje taka zelenjad? Pa so šli pred kazino nekaj kričati. Skakalnimi klici so vznemirjali zrak, je res vseeno, kajti če bi se morale vpoštevati že take »demonstracije«, bi se moralo registrirati tudi čivkanje vrabcev v meji. Policija je razkropila pobalinstvo in kmalu je bil vsega konec. To se pravi: Bil bi res konec, če ne bi bilo na svetu ljudi, ki slišijo travo rasti ali pa se zaradi svojih posebnih smotrov delajo, kakor bi jo slišali. O trapasti »demonstraciji« se je takoj telegrafiralo na Dunaj in drugi dan je seveda zopet »Slovenec« pogreval svoje neumne bajke o velesrbski zaroti. Če polovica tistih »demostrantov« sploh ve, kje je Srbija in kakšni ljudje žive tam, lahko priznamo »Slovenčevim« urednikom, da so sami učenjaki. Zdi se nam, da je težko kaj večje neumnosti, kakor komarjem potrjevati, da so sloni.

— **Sežiganja mrličev** se menda tudi boji gospod baron Schwarz. Tako se mora vsaj soditi po dosedanjih korakih kranjske deželne vlade proti vsemu, kar je v zvezi le z mislijo krematorija. Gospod baron sicer ni osamljen na tem stališču; v Avstriji smatra vsa birokracija sežiganje mrličev za revolucionarno in državni nevarno. Najbrže se nekatere žive mumije boje, da bodo tudi sežgane, preden pride čas za definitivni pokop. Toda take navade so veljale le v dobi svete inkvizicije; sedaj se ta šport ne prakticira več. Toliko napredka imamo celo v Avstriji; a bognečaj da bi ga prišlo še kaj! Kdo ve kakšne tajne čarobije se skrivajo v sežiganju mrličev? Sveti birokracij ne more najti v paragrafi nobenega pojasnila in kar ni v paragrafi, je sumljivo. Torej se prepove. Vsi tisti gospodje, ki so v takem strahu pred krematoriji, so sicer v mladih letih drgnili hlače na gimnazijskih klopih in tam se jim je pripovedovalo, da so imeli skoraj vsi stari narodi navado sežigati mrliča, pa ni iz te šege nikdar nastala nobena nevarnost. Toda gospodje so hodili v šolo itak le zato, da dobe izpričevalo in službo, potem pa da pozabijo čimprej, kar so se bili naučili. Ne sme se jim torej zameriti, če so z znanostjo sploh precej navskriž. In ker sami čislajo nevednost nad vse druge čednosti, je zopet le naravno, da hočejo ta božji dar ohraniti tudi ljudstvu in ga obvarovati vsega znanstvenega strupa. To je vse lepo v zvezi drugo z drugim in zato nikar godrnjanja. Tolažimo se, da nas varuje sveti Birokracij pa molimo zanj.

— **Društvo »Svobodna Misel«** je hotelo v nedeljo v Ljubljani prirediti javen shod, na katerem se je imelo razpravljati o jugoslovanskem krematoriju. Vlada je prepovedala shod, češ, da je bil prepozno naznanjen.

— **Radi podražanja stanovanj** sklicujejo ljubljanski železničarji javen shod na vrt »Narodnega doma« za ponedeljek, 22. t. m. ob 8. zvečer. Na dnevnem redu je 1. Splošna draginja s posebnim ozirom na stanovanjsko vprašanje. 2. Predlogi in sklepi k prvi točki. Železničarji nabirajo za ta shod prav marljivo stvarne podatke in že zaradi tega je pričakovati, da bo zborovanje jako zanimivo. Upati je, da se bodo železničarji, kar jih je tisti večer prostih, udeležili shoda in pripeljali s seboj tudi žene, ki so prav tako prizadete kakor možje. Sicer pa tudi drugim delavcem ni prepovedana udeležba in gotovo ne bo imel nihče škode, če pride na shod. Razume se, da bodo sklepi tem pomembnejši, čim boljši bo obisk. Nas zanima ta shod tembolj, ker je ravno »Rdeči Prapor« sistematično razkrival razloge naraščajoče draginje, dočim se je z drugih strani tako nastopalo, kakor da bi nam bila draginja le agitatorična fraza. Na shodu bomo torej zvedeli, če smo imeli prav ali ne, če je v Ljubljani kaj draginje ali ne. Bilo bi nam seveda ljubše, če bi po shodu lahko rekli, da smo se motili. Bojimo se pa, da ne bo tako, ampak da bo shod imel važno nalogo, iskati sredstev in potov zoper draginjo. Zelimole, da bi bil shod v tem srečen in s svoje strani vabimo železničarje, pa tudi vse druge delavce, naj pridejo. Če ima delavstvo resno voljo, postane ta shod lahko začetek boja, ki se mora končati z zmago. Saj bo nazadnje vendar tudi v Ljubljani mogoče, kar je mogoče v drugih krajih.

— **Železničarski shod** je bil v torek večer na vrtu restavracije »International« na Resljevi cesti. Poročal je član odbora železničarske zavarovalnice za nezgode sodrug Hondl o nakanah večine državnoborskega odseka za socialno zavarovanje. Z ozirom na veliko važnost tega predmeta se ne more železničarjem prihraniti očitjanje velike malomarnosti; zakaj kadar gre za tako usodopolno vprašanje, bi se res smelo pričakovati, da

pride na shod vsak železničar, ki le more. Če bi bila na dnevnem redu kakšna malenkost, bi se bilo lahko reklo, da je bil shod relativno dobro obiskan. Če se pa vpoštevata, da se hočejo z novim zakonom jemati železničarjem pridobljene pravice in potisniti ponesrečeni železničarji v bedo, se mora kar naravnost povedati, da je bila udeležba na shodu klaverna. Sodrugi Hondl in po njem sodrug Kopač sta razlagala nove določbe, ki jih hoče meščanska večina odseka potisniti v zakon. Tako n. pr. se ima v bodoče za odmerjenje nezgodne rente za železničarje, ki niso definitivno nastavljeni, jemati bolniščina za podlago, dočim je sedaj veljal zadnji letni zaslužek. Razlika je seveda prav velika, kajti bolniščina znaša le 60 odstotkov dne. Če je torej železničar zaslužil 3 krone na dan, se je doslej ta znesek pomnožil s 300, češ, da je 300 delovnih dni v leto. (Da za železničarja večinoma ni nedelj in praznikov, se ni jemalo v poštev). Če se je poškodba smatrala za tako, da se je ponesrečenemu priznalo n. pr. 30 odstotkov rente, je dobival doslej 270 K na leto. Poslej se mu renta nima računati od 900 K, temveč le od 540 K na leto; njegova renta bi torej znašala le 162 K. Definitivno nastavljeni železničar dobiva, če je ponesrečen, lahko pokojnino in rento, ki mu pripadata. Poslej hočejo tako napraviti, da ne bi smel na noben način, pa naj bo kakorkoli pohabljen, dobiti več nego je znašal njegov zadnji letni zaslužek. Moralo bi se torej res misliti, da se bodo železničarji zanimali za taka vprašanja. Sodrugi Etbin Kristan je govoril zaradi zanikarne udeležbe grenke besede, ki pa so bile žal upravičene. Če hočejo železničarji, da ne pojde polagoma vse po vodi, kar so si v dolgih letih s težkim trdom priborili, je treba, da pride vse drugačno življenje med nje. Včasih so korakali železničarji pri nas na čeludelavstva in bojevitost je bila med njimi. Zdaj pa se opaža lenoba, kakor da ni več nasprotnikov na svetu. Kdo bo imel škodo, če se to ne zboljša prav kmalu, si železničarji lahko izračunajo na prste. Priporočamo jim torej, naj nekoliko razmislijo; nemara bodo spoznali, da ne gre tako.

— **Jesenice.** Zakaj se nismo udeležili javnega ljudskega shoda v zadevi jeseniške šole, ki so ga sklicali klerikalci, o tem modruje »Slovenec« in pravi, da smo se bali nekega gospoda v tovarni. Mi smo podali v »Rdečem Praporu« že pred shodom izjavo, zakaj se ne udeležimo klerikalnega shoda, utemeljujoč z dokazi, da klerikalcem ni nič mar za šolo, kakor Šustersiču ni mar za vseučilišče, ampak da se skrivajo za vprašanjem šole le strankarski interesi. Toliko o tem. Ker pa nam pravi župnik v dopisu, bodite odkritosrčni, zato hočemo odkritosrčno govoriti. Že na shodu o šoli po § 2. na Savi ste spoznali, da smo za osemrazrednico, saj smo bili socialisti v veliki večini na shodu, ker je vaših ljudi med delavstvom tako pičlo število, da na Jesenicah niti v poštev ne pridejo. Zato se tisti neki gospod ni obregnil ob njo, ker se res ne izplača. Kar pa imate takozvanih boljših, so pa itak vsi s tistim nekim gospodom. Cele litanije bi jih lahko navedli, ki so vsak čas že bili in so še pripravljeni, iti s tistim nekim gospodom, če tudi proti vsemu delavstvu. Naravnost grda hinavščina pa je, da pravi župnik v dopisu, da se nismo nikdar zavzemali za stvari, ki bi bile v korist vsemu delavstvu. Navajamo izmed mnogih samo en primer. Vsemu jeseniškemu delavstvu v korist je gotovo v bratovski skladnici zvišanje bolniščine in penzije. Kakšno vlogo so igrali in jo še igrajo v tako važni, za vse delavstvo potrebni zadevi naši klerikalni delavci? Z eno besedo: Kar mi zidamo, to vi podirate. Ali vas ni nič sram, proti taki zadevi agitirati, ljudi odganjati od sestankov, ki so v ta namen sklicani? Ali je že kdaj »Slovenec« ali »Naša Moč« poročala o tem? In ravno zato je vidno, da vam ni prav nič mar za delavske stvari. Čudno se nam pa vendar zdi, da že davno minolega javnega shoda o šoli ne more pozabiti župnik Skubic, ki je na njem gonil glavno lajno, seveda zato, ker ni bilo socialnih demokratov. S tem priznava, da shod ni bil nič vreden, ker ni bilo niti enega pristaša iz največje in najmočnejše stranke na Jesenicah. Delavsko ljudstvo je na Jesenicah v večini na strani socialne demokracije, zato se prav nič ne čudimo, ako to boli g. župnika. Sicer pa povemo gospodu, da smo in bomo vedno za osemrazredno šolo, čeprav pravite, da se bojimo nekega gospoda v tovarni. Ko bi se ga bali, bi ne bili v tej zadevi z vami. Bojimo se pa le, da bo klerikalna stranka šolsko vprašanje zavozila, posebno ker je tako malo naklonjena podobni Savi, v kateri prebiva največ jeseniških občanov.

— **Kranjske bolnišnice.** Uradni list objavlja statistiko kranjskih bolnišnic koncem leta 1909, ki mora pač biti sestavljena po uradnih podatkih. Vsega skupaj ima Kranjska 3 javne in 10 privatnih bolniških zavodov, v katerih je bilo lani 15.144 bolnikov (8912 moških in 6232 ženskih) napram 13.959 iz predlanskega leta. Deželna bolnišnica v

Ljubljani ima 480 postelj, prostora pa za 700 bolnikov in je vedno polna. Bolnišnica Sv. Josipa, ki je last usmiljenih sester, je pravzaprav hiralnica. Otroška bolnišnica Elizabetna ima 40 postelj in je tudi vedno polna. Fran Josipova bolnišnica v Krškem ima pravico javnosti; sedaj ima 54 postelj. Privatna bolnišnica usmiljenih bratov v Kandiji s 100 posteljami se jako močno obiskuje. O ženski bolnišnici v Rudolfovem in o povečani distriktni bolnišnici v Postojni pravi uradni list, da sta zelo moderni. V vseh kranjskih bolnišnicah je bilo lani 15.144 bolnikov (8912 moških in 6232 ženskih). Ozdravilo se je 14.251 bolnikov (8403 moški in 5848 žensk); okrevalo jih je 4023 (2419 moških in 1604 ženske); neozdravljenih je zapustilo bolnišnice 1278 (718 moških, 560 ženskih), umrlo jih je 739 (440 moških, 299 ženskih). Na 1000 prebivalcev jih je 29 prišlo v bolnišnice. — O ljubljanski bolnišnici pravi uradni list: Za deželo nastane kmalu potreba, da poveča to bolnišnico, zlasti da poskrbi za oddelek za izoliranje in za prosekuro. Kredite za to ima deželni zbor v kratkem dovoliti. — Če se pogleda ta statistika, se takoj spozna, da je za bolnike na Kranjskem žalostno poskrbljeno. Kar se tiče deželne bolnišnice v Ljubljani, potrjuje vladni list indirektno, kar smo pisali o njej. Ne le, da bo razširjenje te bolnice kmalu potrebno, ampak bi že davno bilo potrebno. Bomo torej videli, kaj bo storil deželni zbor.

— **Simon Gregorčičeva čitalnica in knjižnica** se je preselila v svoje nove prostore v prvem nadstropju v g. Oroslov Dolenčevi hiši, Wolfova ulica št. 12. Prostori čitalnice so primerno urejeni, snažni, svetli udobni, tako da lahko vsak čitatelj mirno sedi in čita nemoten. Čitalnica se odpre v ponedeljek dne 21. avgusta 1910 ob 3. popoldne in bo odprta vsak delavnik popoldne od 3. do 8., vsak delavnik popoldne od 10. do 12. (razum ponedeljka) ob nedeljah in praznikih dopoldne od 9. — 12. Knjižnica pa se bo odprla dne 1. septembra t. l. Obiskujte Simon Gregorčičevo čitalnico!

Goriško.

— **Iz Nabrežine.** Naši »naprednjaki« se od dne do dne vedno bolj smešijo. Polni so vseh nakan ter zmorni vseh nesramnosti. Smatrajo se lahko za neznajnejše, strahopetce i. t. d. Uvidevajo že jako dobro, da njihovo »delovanje« nima nobenega sadu in da pridobivajo vsak dan novih sovražnikov. V glavi nimajo trohice razsodnosti, ter jih lahko vsak učenec IV. razreda prekoši v znanosti. Toda pri vsem tem le oni gospodarijo v Nabrežini, ne z znanjem ampak z denarjem, ki so jim ga nakopičili delavci. Vendar sedaj ni več tako, kajti minili so časi, ki so jim bili delavci sužnji. To uvidevajo in vsled tega, ker znajo delavci samostojno misliti in ker so organizirani, jih sovražijo na vse pretege. A ne samo to, ampak tudi one, ki simpatizirajo z delavstvom. Med temi je tudi sodrug učitelj Macarol. Žugajo mu z disciplinarno preiskavo, z odstranjenjem od službe, samo radi tega ker je socialni demokrat. Nekdo teh naprednjakov je celo rekel: »Spravili ga bomo v disciplinarno preiskavo in 5 mesecev ne bo več učitelj, ker soc. demokrat ne more in ne sme biti učitelj«. To je modrost, kaj? Mnogo takih opazk se sliši napram njemu. Halo! »naprednjaki« zedinjeni s klerikalci, delajte na to, bomo videli, kdo bo ostal v blatu! Videli bomo potem, kdo bo nosil pečat nesramnosti na čelu! Povedano naj vam bo v obraz, da je napravil sodrug Macarol v dobi treh let več za napredek, kakor vsi »Cahariji, Radoviči in drugi v 10 letih. In kaj ima za plačilo? Pregarjate ga, sovražite ga na vse načine, ste pripravljene ga spraviti od službo, ko bi le mogli. Hej, »naprednjaki«, ali se ne sramujete svojih najostudnejših podlosti? Kaj takega je pričakovati le od klerikalcev, a nabrežinski »naprednjaki« so še mnogo slabši. Saj tukajšnji klerikalci in »naprednjaki« se ravna po enem in istem receptu, kate-rega sta izdelala Čargo in župan Caharija. Kolo časa se vedno vrti in zavrtelo se bo prej ali slej tudi v glavah naših »naprednjakov«, da se bo vse kadilo. Padli bodo sramotno in nikdar več ne bodo vstali. Tega se zelo boje. Pokazali so svojo boječnost tudi 16. t. m. pri občnem zboru pevskega društva »Nabrežina«. Vršil se je zelo previdno. Naj zve še to javnost. Občni zbor je sklical Fr. Nemec kot predsednik v občinsko pisarno. Pri tem pa se je pokazal zelo strankarskega, česar ni mogoče zamolčati. Zbatal jih je skupaj le toliko, da se je mogel osnovati nov odbor. Povabil je samo one »naprednjake«, ki jim je slovenski narod ravno toliko kolikor Favettiju. Saj take so se pokazali večkrat bodisi pri volitvah in drugod, o čimer še spregovorimo. Ti povabljeni niso delovali v društvu že 3 leta in plačali niti vinarja. Prezrl pa je mnogo takih rednih in podpornih članov, ki so zaostali z udnino komaj 1 leto in to vsled tega, ker društvo ni delovalo že dobro leto. In zakaj so vse to napravili? Zbali so se, da bi društvo prišlo v roke naših sodrugov in da bi plapolala rdeča zastava namesto narodne. Prezrli so tudi prejšnjega pevovodjo sodruga Macarola, ki je neumorno deloval kot pevovodja dobri dve leti, dokler ni društvo zaspalo. In to

vse radi političnega mišljenja. Pokazati se hočejo, češ, da so spet oživeli društvo, kot vrle naprednjake. Ali prepozno, zagazili so že v blato, da se ga nikdar več ne očistijo. V društvu so skoro sami taki elementi, ki so navdušeno prepevali na klerikalni veselici z najstrastnejšimi klerikalnimi agitatorji — farji. In od takih naj narod pričakuje rešitve? Sklenili so, da se vse zaostale udnine iztirjajo! A tako? Za občni zbor ste jih prezrli in sedaj se še upate tirjati zaostalo udnino od njih! Fej! Sram vas bodi! Niti vinarja ne dobite! Zapomnite si dobro! Takih šovinističnih društev ne podpiramo in jih ne poznamo! — Za predsednika je bil izvoljen velezaslužni g. župan Caharija. Pravzaprav pripada njemu tole mesto kot podpredsedniku napredne stranke in narodnemu mučeniku. Vprašal bo marsikdo: Kdo je ta velezaslužni gospod? Ta je tisti, ki je odvzel pred letom občinsko (ne svojo) podporo knjižnici, pevskemu in godbenemu društvu; to je tisti župan, pod katerim so se ustanovile šolarske maše; to je tisti naprednjak, ki je volil v starešinstvo najzagrizenejše italijanske liberalce; to je tisti župan, pod katerim se rapidno širi klerikalizem! Sedaj pa naj se kdo upa reči, da ni župan Caharija naprednjak, zvest sin naroda? Mila nam majka! Gorje bi bilo, res gorje, ako bi naš narod imel same take »značajne« sinove. Kaj pa poreče Gabršček k temu? Njegova dolžnost je, da se potegne za svojega zaveznika, saj ga dobro pozna, da ni zmožen odgovarjati! Pričakujemo!

— **Ljudska knjižnica v Nabrežini.** Dne 31. julija se je vršila javna tombola, katero je priredila »Javna ljud. knjižnica«. Tombola se je obnesla jako dobro, kakor nikdar prej, iz česar sklepamo požrtvovalnost do edino koristnega društva. Sreček se je razprodalo 1600 in jih je proti koncu še primanjkovalo vsled velike udeležbe. Inkasiralo se je vsega skupaj K 914-62
stroškov je bilo K 580-87
čistega skupaj K 333-75

Darovali so sledeči: gg. Edvard Roje 10 K, »Obrotno gosp. društvo« 4 K, gg. Anton Perlot 3 K, Ivan Radović 2 K. Gospodom darovalcem se najsrčneje zahvaljujemo. S tem so pokazali, da jim je knjižnica na srcu. Denarno stanje knjižnice je ugodno, dasiravno nima nikake podpore. Za to gre zahvala vsem udom, ki neustrašeno delajo za dobrobit nje in proti navalom sovražnikov. Le tako naprej!

— **Podgora.** Ko se je pred dvema meseci ustanovila na Goriškem mladeniška zveza, se je par dni po prvem shodu, ki se je vršil v Gorici, po želji več mladeničev sklical shod tudi v Podgori. Na shodu je sodrug J. Petejan obširneje razložil namen zveze in mladeničem povedal tudi, zakaj je časopisje obeh nasprotnih strank pozdravilo mladeniško organizacijo z raznovrstnim pisarenjem. Kakor vsem, tako je tudi podgorskim narodnjakom ta zveza trn v peti in na vsak način hočejo zvezi, oziroma podgorskemu odseku škodovati. Slučaj je hotel — oziroma dobra volja naših narodnjakov — da se je ravno ob tistem času, ko se je ustanovil mladeniški odsek, ustanovil tudi Sokol. Ker so ustanovitelji Sokola vedeli da je v mladeniškem odseku lepo število članov, so začeli laziti okoli njih kakor maček okoli gnjati in so res z raznimi neumnimi frazami pridobili par naših mladeničev v svojo »trdnjavo«, kakor jo sami imenujejo. Pri drugih mladeničih pa so našli »trdo« — kakor bi se po domače reklo — in začeli so se jeziti, najbrž tudi zato, ker jim je gotovo začela slaba presti. Da si pa jezo ohladi, so začeli pisariti, da jih hodi socialno demokratična mladina nadlegovat. Tako so v »Soči« št. 88. dne 4. avgusta povedali, da je kakih šest mladeničev potegnili zaveso skozi okno telovadnice in polomilo dvema Sokoličema palici. Rekli so, da je izgovor, da to niso socialni demokrati, ničev, ker so se mladeniči — zasledovali? Dva da sta (prekrižajmo se) Italijana iz kraljestva. Ko je predsednik mladeniškega odseka čital v »Soči« te reči, je povprašal mladeniče, ali vedo kaj o tem in izvedel sledeče: Štirje mladeniči so šli iz radovednosti k vratom Bregantove dvorane, da bi videli sokolski »manever«. Ko so tam gledali, pride k njim neki Sokol in jim reče, da če se vpišejo in plačajo krono, lahko gledajo, drugače se morajo odstraniti. Fantje so se res odstranili in šli k oknu gledat. Ker je bila ena šipa razbita, so odstranili zaveso, da bi bolje videli, a na mah priskoči od znotraj pogumnež s palico in jo porine skozi razbito šipo. Če se ne bi bil oni zunaj z glavo odstranil in hitro prijel za palico, bi ga bil lahko oslepil. Palica se je seveda zlomila, ni pa res, da jo je fant nalašč zlomil. Tako se je tisti večer godilo in nič drugače. In če mislite, da vam fantje nagajajo s tem, da gledajo, vam nagajajo tudi drugi ljudje, ki hodijo gledat vašo telovadbo. Povedali ste tudi, da ste mladeniče zasledovali. Zakaj? Da bi jih spoznali? Dvomimo. Pravite, da pustite socialne demokrate na miru in tako naj tudi oni vas. Ali se pravi pustiti na

miru, če dan za dnevom o socialistih lažete? Kaj bi rekli vi, ako bi hodili mi okoli vaših fantov in jim govorili to in ono samo da bi vam jih odvzeli, kakor delate vi? Mi pa ne maramo takega kšefta in kdor se da siliti, ga sploh nočemo v naše vrste. In če vam gre kot naprednjakom stvar rakovo pot, nismo mi krivi; pomagajte si sami, če morete in potem je mir besedi. Se razumemo?

Štajersko.

— **Celje v obsednem stanju.** Za nedeljo je bil v Gabrju pri Celju napovedan sokolski zlet. Ta slavnost je že cele tedne razburjala celjske magnate, ki sploh ne priznavajo ničesar na svetu, kar ni nemško nacionalno. Magistrat je prepovedal stopiti v mesto v sokolski opravi in je hotel s tem preprečiti veselico. Kajti če se hoče s celjskega kolodvora priti v Gabrje, se mora čez Celje. Stvar se je potem uredila na ta način, da se je odpeljal posebni vlak do postaje Štore, odtod pa so sokolisti odkorakali z godbo čez Teharje v Gabrje. Zaradi te slavnosti se je zbralo 163 žandarjev v Celju, ki so imeli zasesti vse mostove. Po cestah, kjer je korakal sprevod, je vse mrgolelo žandarjev. Mesto je bilo prazno, le policijske piklhavbe so kazale, da se godi nekaj »posebnega«. Vojasstvo je bilo v vojašnicah v pripravi. Zgodilo se pa vendar ni nič hudega, le to, da so nemški gostilničarji besni, ker se je sokolašem prepovedal vstop v mesto. Kajti okrog 1700 oseb že kaj poje in popije in če ne bi bilo prepovedi, bi bili tudi celjski gostilničarji napravili nekaj kupčije. Dokazalo ni to obsedno stanje nič drugega, kakor znano dejstvo, da živimo v Avstriji v norišnici.

Dnevne vesti.

Strašna železniška nesreča se je v nedeljo primerila med postajama Royen in Bordeaux na Francoskem. Iz morskega kopališča Royen je šel zabaven vlak, ki je imel v prvih štirih vozovih gojenke nekega dekliškega zavoda, proti Bordeaux. Devet kilometrov od Royena, pri vasi Saujon, se je lokomotiva zaletela v tovorni vlak, ki se ni mogel pravočasno umakniti s tira. To se je zgodilo prav tisti hip, ko so otroci zapeli neko za svoj izlet naučeno pesem. Lokomotiva se je zrušila čez nasip in potegnila prve štiri vozove za seboj. Tisti, ki so se rešili, so gledali strašen prizor. Iz razvalin so vlačili ljudi, ki so še živeli. Mrtvih skoraj ni bilo mogoče spoznati. Število mrtvih cenijo na 40, ranjenih pa na 50.

Povodnji na Japonskem so napravile velikansko škodo. Dognano je, da je 385 oseb izgubilo življenje, 500 jih pa pogrešajo.

Delavsko gibanje.

Trst. (Zidarska konferenca). Dne 15. t. m. se je vršila strokovna konferenca skupin zidarjev in klesarjev za Kranjsko in Primorsko. Konferenca je imela edini namen, ustanoviti okrožni odbor s tajništvom za stroko zidarjev in klesarjev v omenjenem delokrogu ter določiti prispevke okrožnemu odboru. Na konferenci so bile zastopane po svojih delegatih vse skupine zidarjev in klesarjev iz Ljubljane, Gorice, Nabrežine, Pulja in Trsta. Zvezo zidarjev je zastopal zvezni načelnik sodrug Meissner z Dunaja, tržaško strokovno tajništvo pa sodrug Todeschini in sodrug Oliva. Sodrugi Meissner je obširno poročal o ustanovitvi tajništva in njegovega delokroga ter predlagal I. Da naj se ustanovi okrožni odbor, ter mu določi kot dohodek 2 vinarja od prodane znamke. II. Da naj se ustanovi tajništvo, ki ima pričeti s poslovanjem za omenjene stroke že prvega septembra. III. Kot sedež tajništva in okrožnemu odboru naj se določi Trst. Po poročilu se je razvila živahna debata, ki so se je udeležili vsi navzoči delegati. Sodrugi Vičič iz Ljubljane je v imenu ljubljanske skupine predlagal, naj bi se določil sedež tajništva na Goriškem in naj bi se dohodki okrožnemu odboru zvišali od 2 vin. na 8 vin. od znamke; navedel je razne razloge za ta predlog. — Sodrugi Petejan in Meissner ter zastopnik zveze kamnosekov so se izrekli proti temu predlogu, češ da je Trst centrum kamniške industrije ter da je v Trstu vposlenih vedno do tri tisoč zidarjev, dočim z Goriškega odhajajo zidarji bolj v tujino. Kar se tiče določitve prispevkov po 8 vin. od znamke, so se izrekli proti predlogu, obe zvezi pa sta se zavezali, pokriti vse stroške v slučaju primankljaja. Končno so bili sprejeti soglasno sledeči predlogi: I. Sedež okrajnemu odboru je v Trstu. II. Tajništvo prične s svojim poslovanjem s prvim septembrom. III. Prispevek okrajnemu odboru je 2 vin. od znamke. Skupno tajništvo je provizorično za eno leto, v teku časa, ko se razvijejo razmere, se loči v dveje. Dne 25. t. m. izide prva številka »Il Muratore«, strokovni italijanski list, prihodnje leto izide tudi slovenski strokovni list »Zidar«, ki bosta oba služila tudi kle-

sarjem. V odbor so bili soglasno voljeni sledeči sodruzi: Domeniko Manegati, zidar v Trstu, Anton Nezbeda, zidar v Trstu, Natale Uršič, klesar v Trstu, Resto Faelli, klesar v Trstu. V širši odbor so bili voljeni: Anton Vičič, Ljubljana, Ivan Jelčič iz Pulja, Ruggero Cilin iz Nabrežine. Revizorji: Angelo Butinioni iz Pulja, Ivan Pregar, zidar v Trstu. Za tajnika je imenovan sodrug Josip Petejan. Po daljših razpravah, tičočih se agitacije in poslovanja v določenem delokrogu Ljubljane, Goriško, Trst, Pulj itd., se je konferenca zaključila v ponedeljek ob 2. popoldne.

Stavka sejmskih krojačev v Belovaru traje še vedno; doslej so bila vsa pogajanja brez uspeha. Stavkokaza ni ne enega. Krojaški pomočniki se opozarjajo, naj ne potujejo v Belovar, dokler ne bo to gibanje končano.

Gibanje livarjev v Zagrebu. V prvi zagrebški livarni železa je prišlo vsled nesposobnosti ondotnega livarskega mojstra do stavke. Gospodarji pa so bili tako nedostopni vsaki pametni besedi, da so vsled njihove brutalne trme vsi livarji zapustili Zagreb. Tovarna, ki ne more izvrševati naročil, si hoče zdaj pomagati na ta način, da bi dala opravljati svoja naročila v Štorah. Menda pa se bo urežala, če misli, da jej bodo delavci po drugih tovarnah služili za stavkokaze. Noben zaveden livar ne potuje v Zagreb!

Med ogrskimi poštnimi uradniki in uslužbenci je resno gibanje in govori se, da bo o božiču na ogrskih poštah splošna stavka. Blagajnik je odboru na zadnji seji poročal, da je v fondu za stavko 72.000 K. Glavna zahteva uradnikov in uslužbencev je regulacija plač.

Na električni železnici na Reki je izbruhnila stavka, ker ravnateljstvo ni hotelo odstraniti nekega revizorja, ki je neznosno šikaniral uslužbenca.

82.000 organiziranih žen. Po poročilu nemške socialne demokracije, predloženem mednarodnemu tajništvu za kodanjski kongres, se je zvišalo število politično organiziranih žen na Nemškem za 20.386 in znaša sedaj 82.645.

Bavarska soc. demokratična stranka je imela te dni v Erlangenu svoj 10. redni zbor. Udeležilo se ga je 140 delegatov. O političnem položaju je poročal sodrug Müller, ki je dejal, da na Bavarskem sicer ni vladnega absolutizma, zato pa zelo občuten absolutizem birokracije. Sodrugi dr. Haller je kritiziral davčno politiko bavarskega deželnega zbora, sodrug Segitz pa bavarsko socialno politiko. Obtoževal je centum deželnega zbora, ki ovira vsako delovanje glede na socialno varstvo delavstva. Vsi socialno demokratični predlogi da so se preglašovali in le klerikalni program je bil v ospredju. Sprejet je bil nov občinski program, o katerem je poročal sodrug Schmidt.

Listnica uredništva.

„Ljubljancem“ v Trstu: V zadregi smo, kakšnega zdravnika bi vam priporočili. Po eni strani vidimo, da ste slepi, potrebovali bi torej okulista. Po drugi strani bi vas človek najrajši poslal k psihiatru. Pa se bojimo, da vam tudi ta ne bi mogel nič pomagati. Tak zdravnik lahko ozdravi umobolnega človeka, vaši simptomi pa bolj kažejo na to, da ste tepec. To je navadno neozdravljivo. Bog se vas usmili, če mislite, da je to kaj posebnega, reči: „Jast nisem ne levičar in tudi ne desničar; jast sim sam zase in za mojo družino“. Če ste delavec, tedaj bi bilo le drugim delavcem svetovati, naj se vam ogibljuje kakor kači. Tisti ki so „sami zase in za svojo družino“, so najbolj nevarne živalice med delavci. Če jim bo gospodar dal „zanje in za njihovo družino“ fliko, pa bodo brez vesti prodali svoje tovariše. Sicer ste pa tudi „junak“; in že po tem, da pišete anonimna pisma, poznamo vašo podlo dušo. Anonimna pisma pišejo sploh samo kimpji. Tako torej imate, kar vam gre, pa si zataknete za klobuk cvetlico, ki je za vas.

Ustanovljeno 1847.

Ustanovljeno 1847.

Tovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7. LJUBLJANA Turjaški trg št. 7.

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone za gosposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d. Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Kavarna

„Unione v Trstu“

ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

? I ? Najboljša ura sedanjosti
I K O Zlata, srebrna, tula, nikel-
? O ? nastala in jeklena se dobi
samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

„IKO“

? I ?
I K O
? O ?

Srečen vse žive dni
Vsaka mu jed diši,
Nikdar bolan:
Kdor vživa

Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

Ljudska kakovost liter K 2.40
Kabinetna kakovost „ „ 4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Častiti gospod

Gabrijel Piccoli
lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prošim, blagovolite mi poslati še 24 steklenic. Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle
Posestnik in premirani medvedji
lovec v Koritnicah, pošta Knežak
pri Št. Petru na Krasu.

NAZNAŃILO.

Velecenjenemu občinstvu in svojim ljubim prijateljem uljudno naznanjam, da sem z današnjim dnem v obrat prevzel znani

HOTEL „ILIRIJA“

Kolodvorska ulica 22.

Točila se bodo pristna dolenska, štajerska, istrska in avstrijska vina v sodih in steklenicah ter vedno sveže dvojno marčno belo in črno pivo iz združenih pivovaren Žalec in Laški trg.

Gorka in mrzla okusna meščanska kuhinja ob vsakem dnevnem času, posebno ob odhodu in prihodu vseh vlakov. Opoldanski in večerni abonement po prednostnih cenah.

Krasni prostori za družbe, svatbe; skupne pojedine po dogovoru. Salon in sobe so na razpolago za društva; za večje in manjše sestanke, konference in shode. Za popolno zadovoljitev p. n. naročnikov jamči moje dosedanje mnogoletno delovanje v največjih podjetjih.

Gospodične, ki se hočejo v kuhinjstvu izvežbati, sprejemajo se pod najugodnejšimi pogoji.

Velik senčnat vrt, salon in kurljivo kegljišče.

Popolnoma nanovo urejene sobe za tujce se zaradi bližine južnega kolodvora najtopleje priporočajo.

Zahvaljujoč se za dosedaj mi kot ravnatelju grand hotela „Union“ izkazano zaupanje beležim

z najodličnejšim spoštovanjem

Ivan Bračič,
hotelir.

KAVARNA „ILIRIJA“
je vsak dan vso noč odprta.

Z velespoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

„Nabrežinske delav. zadruga“ v Nabrežini

iščejo skladiščnika-prodajalca za prodajalno konsumnega društva v Nabrežini.

Zahteva se znanje slovenskega in italijanskega jezika in umevanje uprave konsumnih zadrug.

Ponudbe s dosedanjimi spričevali z navedbo plače in kavicije je poslati do — 8. septembra t. l. — vodstvu

„Nabrežinske delavske zadruga“.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta II (Kolizej)

Zaloga pohištva

lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarjska stavbna dela.

Lastna tovarna na Glincah pri Ljubljani.

Potniki v severno in južno Ameriko

52—31

vožijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopel i. t. d.

Odhod parnikov: V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakovrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.

